

Innst. S. nr. 40

(2006-2007)

Innstilling til Stortinget fra forsvarskomiteen

St.meld. nr. 24 (2005-2006)

Innstilling fra forsvarskomiteen om oppfølging av oppmødingsvedtak nr. 478 (2004-2005) - strukturen til klareringsstyresmakta

Til Stortinget

1. SAMMENDRAG

1.1 Bakgrunn

Regjeringa Bondevik II presenterte i Ot.prp. nr. 59 (2004-2005) framlegg til endringar i lov 20. mars 1998 nr. 10 om forebyggende sikkerhetstjeneste (sikkerhetsloven). Stortinget handsama saka på bakgrunn av Innst. O. nr. 87 (2004-2005). Lovendringane trådte i kraft 1. januar 2006. Målsettinga med lovendringane er å gjere betre rettstryggleiken i saker om tryggleiksklarering. Strukturen til klareringsstyresmaktene var eitt av dei tema som blei drøfta i proposisjonen, men det blei ikkje gjort framlegg om endringar i gjeldande hovudregel om at departementa er klareringsstyresmakt for personell innan sitt styresmaktsområde.

I samanheng med handsaminga av lovforslaga gjorde Stortinget vedtak om å be regjeringa legge fram for Stortinget ei evaluering av dagens klareringsstruktur med tanke på ei mogeleg innstramming i denne. Ein viser til oppmødingsvedtak nr. 478 (2004-2005):

"Stortinget ber Regjeringa legge fram for Stortinget ei evaluering av ordninga med desentralisert klareringsstruktur med tanke på ei mogeleg innstramming av talet på klareringsstyresmakter."

Forsvarsdepartementet har uttalt følgjande om oppmødingsvedtaket i St.meld. nr. 4 (2005-2006) "Om anmodnings- og utredningsvedtak i stortingssesjonen 2004-2005":

"Forsvarsdepartementet har i brev datert 30. juni 2005 til Statsministerens kontor og til departementa bedt om at departementa går gjennom sin delegerings-

praksis med tanke på ei mogeleg innstramming av denne. Forsvarsdepartementet har anmoda om ei utgreiing om denne gjennomgangen innan 1. november 2005. Regjeringa vil i vårsesjonen 2006 legge fram for Stortinget ei evaluering av ordninga med desentralisert klareringsstruktur med tanke på ei mogeleg innstramming av talet på klareringsstyresmakter."

1.2 Førebyggjande tryggleiksteneste

Den førebyggjande tryggleikstenesta er av defensiv karakter, og består av fysiske, organisatoriske, personellmessige og logiske tiltak som skal søkje å hindre at spionasje, sabotasje og terrorhandlingar blir i satt i verk mot skjermingsverdig informasjon eller objekt. Desse tiltaka er regulert i sikkerhetsloven. Førebyggjande tryggleiksteneste blir gjerne delt inn i kategoriane informasjonstryggleik, objektstryggleik og personelltryggleik.

Det utøvande ansvaret for førebyggjande tryggleiksteneste ligg hos Nasjonalt tryggingsorgan (NSM). Kvart einskild departement har det overordna ansvaret for førebyggjande tryggleik i eiga sektor; sektorprinsippet. I sivil sektor har Justisdepartementet eit overordna ansvar. På same måte har Forsvarsdepartementet det overordna ansvaret i militær sektor. Forsvarsdepartementet har vidare det administrative ansvaret for Nasjonalt tryggingsorgan, samt forvaltningsansvaret for sikkerhetsloven.

1.3 Personelltryggleiksteneste

1.3.1 Tryggleiksklarering

Tryggleiksklarering er det sentrale førebyggjande tryggleikstiltaket innanfor personelltryggleiken. Dette tiltaket inneber at ein person som kan få tilgang til tryggleiksgradert informasjon, blir kontrollert for å avdekkje den tryggleiksmessige kvalifikasjonen. Tryggleiksklarering skal gjennomførast når ein person vil kunne få tilgang til gradert informasjon, jf. sikkerhetsloven § 19.

Tryggleiksklarering kan gis for tre ulike nivå. Nærare utgreiing om desse tryggleiksnivåa står i sikkerhetsloven § 11. For det lågaste graderingsnivået, BEGRENSET, er det ikkje naudsynt med klarering for å få tilgang. Her er autorisasjon, jf. pkt. 1.3.2, tilstrekkeleg. Personkontrollen blir grundigare dess høgare tryggleiksgradering som er på tale.

Grunnlaget for vurderinga av tryggleiksgradering av norske statsborgarar går fram av sikkerhetsloven § 21. Det står i første leddet at tryggleiksklarering berre skal gis eller oppretthaldast dersom det ikkje er rimeleg tvil om den tryggleiksmessige kvalifikasjonen til personen. Når avgjersle tas om tryggleiksmessig kvalifikasjon, skal det berre leggjast vekt på forhold som er relevante for å vurdere pålitelegheit, lojalitet og sunn dømmekraft til personen i forhold til handsaming av gradert informasjon. Slike relevante forhold kan til dømes vere kriminelle handlingar, misbruk av alkohol eller økonomiske forhold som kan freiste til utruskap.

I § 22 står reglane for klarering av utanlandske statsborgarar. Klarering kan gjennomførast etter ei vurdering av den tryggleiksmessige tyding av heimlandet og tilknytninga som personen har til heimlandet og Noreg. I tillegg gjeld naturlegvis dei skrankane som går fram av § 21 for norske statsborgarar.

1.3.2 Autorisasjon

Ein person som er tryggleiksklarert må før kontakt med tryggleiksgradert informasjon, òg få ein særskild autorisasjon for dette, jf. § 23 femte leddet. Autorisasjon kan gis dersom det ikkje er opplysningar som gjer at det herskar tvil om personen er tryggleiksmessig til å stole på. Mens tryggleiksklarering skjer sentralt ved ei klareringsstyresmakt, skjer autoriseringa lokalt hos den verksemda der det er planlagt at vedkommande skal få kontakt med gradert informasjon. Formålet med autorisasjonen er hovudsakeleg å kontrollere at han eller ho er kjent med tryggleiksreglane, og å få etablert eit tillitsforhold mellom verksemda og personen. Autorisasjonsstyresmakta kan, dersom opplysningar gjer at det blir tvil om personen er tryggleiksmessig skikka, setje ned, kalle tilbake eller suspendere autorisasjonen, jf. sikkerhetsloven § 24. Slik avgjersle skal bli rapportert til klareringsstyresmakta. Autorisasjonsstyringsmakta har såleis ein viktig tryggleiksmessig funksjon, og er den næraste ansvarlege for å følgje opp tryggleiksklarert personell.

1.3.3 Forholdet mellom tryggleiksklarering og autorisasjon

Kontakt med gradert informasjon krev ein totrinnsprosess, der ein først må få tryggleiksklarering av klareringsstyresmakta og deretter autorisasjon av den verksemda der den konkrete kontakt med gradert informasjon vil finne stad.

1.3.4 Nivåklarering - stillingsklarering

Eit klareringsbehov blir til vanleg utløyst når ei stilling blir besett. Likevel er ikkje klareringa avgrensa til bruk i ei bestemt stilling. Dersom ein sluttar i den stil-

linga ein først blei klarert for, kan ein gjere bruk av den same klareringa i ei eventuell ny stilling der det er krav om tilsvarande eller lågare tryggleiksklarering. Det vil her vere nok at personen blir autorisert av den nye verksemda for tilgang til gradert informasjon. Denne type klarering som blir praktisert i Noreg, blir gjerne kalla nivåklarering. Dette i motsetnad til stillingsklarering, der klareringa er knytta til ei konkret stilling. Når ein skifter til ny stilling som krev klarering, blir det i eit slikt system gjennomført ein ny personkontroll relatert til den nye stillinga.

1.4 Klareringsstyresmakt

1.4.1 Rettsleg utgangspunkt

Ei klareringsstyresmakt er det organet som treffer vedtak i saker om tryggleiksklarering. Hovudregelen om den struktur som gjeld i dag står i sikkerhetsloven § 23 første leddet, som fastset at kvart einskild departement er klareringsstyresmakt for personell innan sitt styresmaktsområde. I særlege tilfelle kan departementet delegere klareringsstyresmakt til underlagte verksemder som har eit stort klareringsbehov. Etter sikkerhetsloven § 23 tredje leddet kan departementet ikkje delegere saker om klarering av utanlandske statsborgarar. Når det gjeld klarering for det høgste nivået, COSMIC TOP SECRET (CTS), kan dette berre gis av Nasjonalt tryggingsorgan (NSM).

I samanheng med tryggleiksgraderte kjøp eller andre leveransar gjort av vedkommande departement eller underliggjande etat eller institusjon, er departementet etter § 23 andre leddet, klareringsstyresmakt for personell tilsatt hos eller engasjert av leverandøren.

Personelltryggleiksføresegna § 4-1 bestemmer vidare at fylkesmennene er klareringsstyresmakt for personell i fylkeskommunen, kommunane og verksemder med beredskapsmessig tilknytning til desse.

Når det gjeld klagebehandling, er NSM klageinstans. I saker der NSM er førsteinstansen, dvs. CTS-saker og ansatte i NSM som dei sjølv klarerer, er Forsvarsdepartementet klageinstans, jf. sikkerhetsloven § 25 c tredje leddet.

1.4.2 Kvifor kompetent klareringsstyresmakt er viktig

Klareringsstyresmakta har ein sentral tryggleiksmessig funksjon når ho skal bringe klarleik i den tryggleiksmessige kvalifikasjonen til personar, og såleis hindre at uvedkommande får tilgang til gradert informasjon.

Personkontrollprosessen som eventuelt leier fram til ei tryggleiksklarering, er inngripande for den einskilde. Ei negativ klareringsavgjersle kan få alvorlege negative konsekvensar, typisk ved at ein ikkje får tilsetting i ei tiltenkt stilling, eventuelt at ein må gå ifrå ei stilling ein sit i. Følgeleg har klareringsstyresmakta òg eit viktig rettstryggleiksmessig ansvar i forhold til den personen som treng slik klarering.

Ei klareringsstyresmakt vil såleis regelmessig måtte gjennomføre kompliserte tryggleiks- og rettstryggleiksmessige vurderingar av faktisk og rettsleg karak-

ter. Utfallet av vurderingane vil kunne få stor samfunnsmessig tyding, samt vesentleg tyding for den einskilde. Ei klareringsstyresmakt må på denne bakgrunn vere organisert på ein hensiktsmessig og forsvarleg måte.

1.5 Nærare om dagens struktur

Det er i dag til saman 68 klareringsstyresmakter. 59 av desse er i forvaltninga, dei andre ligg hos Stortinget, Riksrevisjonen og domstolane. I St.meld. nr. 24 (2005-2006) pkt. 5 er det gjeven ein oversikt over desse, samt kor mange klareringssaker den einskilde klareringsstyresmakt har handsama i 2005. Det kan naturlegvis vere årlege variasjonar med omsyn til eksakt tal av klareringssaker, men oversikta gir likevel truleg ein representativ oversikt over klareringsstyresmaktenes saks-tilfang.

1.6 Evaluering av dagens ordning

Ot.prp. nr. 59 (2004-2005) blei utarbeidd på grunnlag av arbeidsgrupperapporten "Grenseland mellom retts-sikkerhet og personellsikkerhet". Rapporten drøfta den klareringsstyresmaktsstruktur som gjeld i dag. Det blei konkludert med at dagens høge tal av klareringsstyresmakter førte til ein uakseptabel situasjon med omsyn til rettstryggleiken.

Arbeidsgruppa gjekk gjennom ei rekkje saker frå ulike klareringsstyresmakter. Denne gjennomgangen viste at fleire saker blei underlagt ulik sakshandsaming og fekk ulike resultat. Dette trass i sams regelverk og tilsynsorgan.

Departementet meiner på denne bakgrunnen at det er grunnlag for å hevde at stor fragmentering og utbreidd geografisk spreining av klareringsstyresmaktene fører til risiko for at klareringssaker kan bli underlagt ulik sakshandsaming, slik at like saker kan få ulike resultat. Det må såleis setjast i verk tiltak for å redusere talet på klareringsstyresmakter.

1.7 Tiltak for å redusere talet på klareringsstyresmakter

1.7.1 Innleiing

Det er naudsynt å redusere talet på klareringsstyresmakter. Departementet har sett nærare på fire ulike alternative tiltak for å gjennomføre ei slik reduisering.

1.7.2 Vidareføring av dagens modell - samling av fylkesmennenes klareringsstyresmakt

Denne modellen tar utgangspunkt i sikkerhetsloven § 23 som er gitt omtale i kapittel 1.3 ovanfor. Dette alternativet inneber såleis ei vidareføring av gjeldande prinsipp for klareringsstyresmaktsstrukturen med utgangspunkt i at kvart einskild departement er klareringsstyresmakt innan sitt styresmaktsområde. For å oppnå ei reell innskrenking i talet på klareringsstyresmakter, er det naudsynt å endre ordninga med at alle fylkesmenn er klareringsstyresmakt. Departementet ønskjer såleis at fylkesmennene sine klareringssaker blir samla til dei to fylkesmenn som pr. i dag har flest saker, det vil seie Fylkesmannen i Oslo og Akershus og

Fylkesmannen i Rogaland. Dette inneber at § 4-1 første leddet i personellsikkerhetsføresegna må endrast. Denne justerte vidareføringa av dagens organisering inneber at endring av sikkerhetsloven § 23 ikkje blir påkravd. Vidare blir det viktig at kvart einskild departement foretar ein kritisk gjennomgang av eiga delegeringspraksis. Denne gjennomgangen må ta utgangspunkt i dei snevre grensene som sikkerhetsloven § 23 første leddet set opp for å kunne delegerere klareringsstyresmakt.

Eit anna tiltak under dette alternativet blir NSM sitt tilsyn overfor departementa sin delegeringspraksis. Det vil eventuelt måtte bli gitt pålegg dersom delegeringspraksisen ikkje blir brakt i samsvar med sikkerhetsloven § 23 om at dette berre kan skje i "særlige tilfeller" til underlagte verksemder som har eit "stort" klareringsbehov.

Strukturen for klageorgan blir uendra med denne løysinga, jf. kap. 1.4.1.

1.7.3 Samling av klareringsstyresmakt i sivil sektor til utvalde departement

Denne løysinga inneber ei samling av all klareringsstyresmakt i sivil sektor til dei departementa som har flest klareringssaker. Dei departementa som særleg peikar seg ut i så måte, er Justisdepartementet, Utanriksdepartementet og Samferdsledepartementet.

Ein slik struktur krev at ein i vesentleg utstrekning dreg inn dei underliggjande etatar sin klareringsstyresmakt, her òg fylkesmennene sin klareringsstyresmakt. Dei departementa som får klareringsstyresmakt, kan i avgrensa grad delegerere dette til verksemder med eit særleg stort klareringsbehov. Delegeringsprinsippet i dagens § 23 blir såleis framleis gjeldande. Systematikken i militær sektor kan danne eit godt utgangspunkt for rekkjevidda av delegeringspraksisen. I militær sektor har Forsvarsdepartementet delegert klareringsstyresmakt til Forsvarets militære organisasjon, Forsvarsbygg, Forsvarets forskningsinstitutt og NSM når det gjeld deira eigne tilsette som ikkje skal ha CTS-klarering. Det blir lagt til grunn at ordninga i § 23 fjerde leddet blir oppretthalde, såleis at departementa ikkje kan delegerere saker som gjeld utanlandske statsborgarar, og at NSM er klareringsstyresmakt for CTS.

Strukturen for klageorgana blir uendra, òg etter denne løysinga.

I tillegg til endring av personelltryggleiksføresegna § 4-1 første leddet om fylkesmennene sin klareringsstyresmakt, er denne løysinga avhengig av endring i sikkerhetsloven § 23.

1.7.4 To klareringsstyresmakter

Denne modellen er organisert slik at ein etablerer to klareringsstyresmakter som får ansvaret i henholdsvis sivil og militær sektor.

Forsvarets sikkerhetssavdeling (FSA) er truleg det organet i militær sektor som på beste måten kan vareta det samla klareringsansvaret. I sivil sektor er det derimot ikkje noko eksisterande organ som utan vidare kan bli gitt tilsvarende funksjon. Politiets sikkerhetsteneste

(PST) kan tenkjast å vere ein slik instans, men det ligg føre visse usikre moment til ei slik løysing, jf. vurderinga i kap. 1.8.

Etablering av to felles klareringsstyresmakter vil etablere så sterke fagmiljø at det vil vere naturleg at desse i tilfellet i tillegg foretar klarering av utanlandske statsborgarar, eventuelt også CTS-saker. NSM kan under dette alternativet bli felles klageorgan for alle saker. Det bør likevel bli vurdert om NSM bør halde fram som handsamar i første instans i CTS-saker, da desse sakene krev særleg grundige vurderingar. Dessutan tilseier omsynet til kompetanse at NSM får eit noko vidare sakstilfang. Dersom sistnemnte løysing blir valt, er det naturleg at Forsvarsdepartementet blir klageorgan. For det tilfellet at NSM ikkje skal vere handsamar i første instans i CTS-saker, vil det vere naudsynt å gjere endringar i sikkerhetsloven sine reglar om klage, jf. § 25 c.

Denne strukturløysinga krev at det òg blir gjort endringar i sikkerhetsloven og i personelltryggleiksføresegna, blant anna i §§ 23 og 4-1.

1.7.5 *Ei klareringsstyresmakt*

Dette alternativet inneber at all tryggleiksklarering skjer i eitt organ. Det synest naturleg at NSM kan vere ei slik felles klareringsstyresmakt. I staden for at klagehandsaming skjer i eit departement, Justisdepartementet eller Forsvarsdepartementet, eventuelt ei fordeling av klagesaker mellom desse departementa, kan dette gjerast av ei uavhengig, dommarleidd klagenemnd. Sistnemnte løysing vil isolert sett kunne vere å føretrekkje, fordi ei slik nemnd vil ha personar med høg juridisk kompetanse. Vidare vil ei nemnd kunne opptre meir uavhengig i høve til eventuell politisk intervensjon i einskildsaker, i tillegg til at ei nemndsløysing vil sikre at klagesaker får ei prioritert handsaming. Det er likevel klåre negative sider ved dette klagealternativet, jf. nedanfor i pkt. 1.8.

Denne strukturløysinga vil krevje endringar i lova, både når det gjeld regelen om klareringsstruktur og i klagereglane, jf. sikkerhetsloven §§ 23 og 25 c. Vidare blir det naudsynt med endringar i føresegner, blant anna personelltryggleiksføresegna § 4-1.

1.8 Departementet sine vurderingar

Departementet sitt utgangspunkt ved ei evaluering av struktur på dette området er at ei klareringsstyresmakt bør inneha tilstrekkeleg fagkompetanse. Det aktuelle organ bør såleis sitte med god kunnskap både teoretisk og gjennom praktisk erfaring på saksfeltet. Derfor må ein ved organisering av klareringsstyresmaktene ha som mål at desse får eit relativt stort sakstilfang. Ein viss storleik på fagmiljøa vil òg bidra til mindre konsekvensar ved skifte av personell, og at dette vil bidra til at ein kan utvikle eit fagmiljø som er robust med omsyn til omorganiseringar. Elles vil einskapleg handsaming lettare kunne bli gjennomført med å redusere talet på klareringsstyresmakter. Dette både fordi kompetansen hos klareringsstyresmaktene blir betre, og fordi tilsyn og kontrollverksemd frå NSM og Stortingets kontrollutvalg for etterretnings-, overvåkings- og sikkerhets-

tjeneste (EOS-utvalget) kan bli gjennomført på ein meir effektiv måte.

Når det gjeld sistnemnte alternativ under førre punkt, samling av all klareringsstyresmakt til eitt organ, vil dette naturleg kunne føre til ein robust organisasjon med høg fagkompetanse. Sakstilfanget vil vere optimalt. Departementet er likevel noko skeptisk til å samle all styresmakt til ein organisasjon, utan tilsvarende styresmakt på same nivå med korrigerande verknad. Departementet er av den oppfatning at Regjeringa si inspeksjon av NSM, den generelle instruksjonstilgangen, samt EOS-utvalget sin parlamentariske kontrollverksemd, ikkje veg opp for dette. Gitt at klageorganet blir lagt til ei uavhengig nemnd, vil dette ikkje vere uproblematisk med omsyn til EOS-utvalet sine kontrollfunksjonar. Utvalet har sjølv uttala at ei slik løysing vil kunne føre til at det parlamentariske kontrolllementet blir svekka. Dette fordi terskelen for å kritisere nemnda blir lagt høgt - dels på grunn av føresetnader om kompetansen til nemnda, men kanskje særleg på grunn av nemnda si uavhengige stilling. Ei nemnd vil òg kunne finne det vanskeleg å godta kritikk, i tillegg til at det på prinsipielt grunnlag kan bli reist spørsmål om det er heldig at ei slik nemnd som det her vil vere tale om, blir underlagt kontroll av eit parlamentarisk forankra organ. Det er dessutan eit moment at denne strukturløysinga vil få vesentlege administrative konsekvensar, og ho vil bryte radikalt med sektorprinsippet som seier at kvart departement har det overordna ansvaret for førebyggjande tryggleik i eiga sektor.

Forslaget om to klareringsstyresmakter, ei i sivil sektor og ei i militær sektor, harmonerer med den overordna ansvarsfordelinga for den førebyggjande tryggleikstenesta, der NSM som sektorovergripande direktorat har ei fagleg rapporteringsline til Justisdepartementet og Forsvarsdepartementet i høvesvis sivile og militære spørsmål. Med denne modellen oppstår det to store kompetansmiljø som kan utveksle erfaringar og kompetanse. Løysinga vil ikkje få konsekvensar for EOS-utvalet si verksemd. Ei innvendig mot denne løysinga er problemet med å finne eit organ i sivil sektor som kan vere klareringsstyresmakt. PST kunne tenkjast å ha denne funksjonen. Dette vil bryte med den etablerte arbeidsfordelinga mellom NSM og PST som har oppgåver av høvesvis defensiv og offensiv karakter. Vidare kan det reisast som eit prinsipielt spørsmål om det er heldig at ein einskild instans får så omfattande fullmakter både av offensiv og defensiv karakter. Ei mogeleg felles klareringsstyresmakt på sivil side kan vere Politidirektoratet, som allereie i dag handsamar eit stort tal med klareringssaker (560 i 2005). Også alternativet om to klareringsstyresmakter utløser vesentlege administrative konsekvensar og harmonerer ikkje med sektorprinsippet.

Løysinga med innskrenking av klareringsstyresmakt til departementa med flest klareringssaker, vil innebere ein vesentleg reduksjon av talet på klareringsstyresmakter. Systematikken om at handsaming i første instans i det vesentlege skal skje på departementsnivå, blir her oppretthalde. Denne løysinga vil heller ikkje harmonere med sektorprinsippet.

Alternativet om å vidareføre dagens modell, men samstundes samle fylkesmennene si klareringsstyresmakt til Fylkesmannen i Oslo og Akershus og Fylkesmannen i Rogaland, vil innebære ei reell redusering av talet på klareringsorgan. Det bør foretas ein reell, kritisk gjennomgang av andre departement si praktisering av sikkerhetsloven § 23, første leddet. Innskrenking bør primært skje ved at departementa sjølv foretar ei kritisk vurdering av sin delegeringspraksis. NSM bør i si tilsynsverksemd ha fokus på denne problemstillinga, og i ytterste fall gi pålegg om å oppheve ei delegeringsavgjerd dersom denne ikkje er i samsvar med krav i lova.

Etter ei samla vurdering er departementet av den oppfatning at ei justert vidareføring av dagens modell er den beste løysinga. Med samling av fylkesmennene si klareringsstyresmakt blir det 16 færre klareringsstyresmakter. Dersom departementa i tillegg innskjerper sin delegeringspraksis, vil ein kunne oppnå ei tilnærma halvering av talet på klareringsstyresmakter i forvaltninga, samtidig som sektorprinsippet blir varetatt.

Departementet meiner det bør bli vurdert å stille visse kompetanse- og ressursmessige krav til dei verksemder som skal handsame klareringssaker. Eit mogeleg krav kan vere at personellet i verksemda deltar på sakshandsamingkurs og kurs om tryggleikssamtale i regi av NSM. Det bør vidare vurderast å setje krav om at alle klareringsstyresmakter skal vere knytte til det elektroniske sakshandsamingssystemet for klareringssaker, TUSS. Det siste vil bidra til ein betre kommunikasjon mellom klareringsstyresmaktene og hurtig sakshandsamingstid.

Ei generell innvending som har blitt reist mot ei sentralisering av klareringsstyresmakt, er at dette vil føre til ein for stor avstand mellom autoriserande styresmakt og klareringsstyresmakta. Til dette skal merkast at lovgjevar allereie har gjort vedtak om sentralisering gjennom at departementa skal vere klareringsstyresmakt, og at det nettopp er negative erfaringar med mange og fragmenterte klareringsstyresmakter som har danna bakgrunnen for ein gjennomgang av organiseringa av desse organa. Ei lokal tryggleiksoppfølging er likevel viktig. Såleis vil verksemder som mister klareringsstyresmakta framleis kunne ha ein viktig tryggleiksfunksjon, men da som autorisasjonsstyresmakt med det daglige oppfølgingsansvar for personelltryggleiken, jf. ovanfor i pkt. 1.3.2.

1.9 Økonomiske og administrative konsekvensar

Organisasjonsendringar av klareringsstyresmaktene vil føre til økonomiske og administrative konsekvensar. Omfanget av konsekvensane vil henge saman med val av løysing av dei fire skisserte alternativa. Alle alternativa bør kunne gje synergieffektar som samla sett vil føre til mindre bruk av ressursar.

Departementet sitt forslag til løysing, ei justert vidareføring av dagens modell der blant anna fylkesmennene si klareringsstyresmakt blir samla, er det alternativet som vil føre til minst konsekvensar. Som opplyst ovanfor vil denne løysinga ikkje rokke med prinsippa i dagens struktur, inkludert klageordninga.

Det er klart at dette forslaget vil ha bering på fylkesmennene, særleg dei to nemnte embeta som overtar dei andre fylkesmennene sine klareringssaker. Departementet kan ikkje sjå at dette skulle føre til vesentlege konsekvensar for dei aktuelle fylkesmennene, nettopp fordi det er tale om relativt få saker. Fylkesmannen i Oslo og Akershus og Fylkesmannen i Rogaland må rekne med at sentraliseringa innan deira ansvarsområde vil medføre eit meirarbeid tilsvarande ca. ei halv stilling.

2. KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Bendiks H. Arnesen, Thorbjørn Jagland og fung. leder Signe Øye, fra Fremskrittspartiet, Per Roar Bredvold, Henning Skumsvoll og Jan Fredrik Vogt, fra Høyre, Cathrin Bretzeg, og fra Sosialistisk Venstreparti, Bjørn Jacobsen, viser til St.meld. nr. 24 (2005-2006) og har merket seg at departementet mener det bør bli vurdert å stille visse kompetanse- og ressursmessige krav til de virksomheter som skal behandle klareringssaker.

Medlemene i komiteen frå Arbeidarpartiet og Sosialistisk Venstreparti har merka seg at etter ei samla vurdering er departementet av den oppfatning at ei justert vidareføring av dagens modell er den beste løysinga. Desse medlemmene har vidare merka seg at med samling av fylkesmennene si klareringsstyresmakt blir det 16 færre klareringsstyresmakter. Desse medlemmene har også merka seg at dersom departementa i tillegg innskjerper sin delegeringspraksis, vil ein kunne oppnå ei tilnærma halvering av talet på klareringsstyresmakter i forvaltninga, samtidig som sektorprinsippet blir varetatt.

Desse medlemmene viser til at det Regjeringa her legger opp til, med ei justert vidareføring av dagens modell, er i tråd med det fleirtalet i samband med behandlinga av Ot.prp. nr. 59 (2004-2005) meinte at departementet i ein periode skulle forsøke, jamfør Innst. O. nr. 87 (2004-2005).

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet ser det som en uhenksommessig situasjon at det, som i dag, er 68 klareringsmyndigheter. Disse medlemmer mener det er hensiktsmessig å redusere dette antallet myndigheter til et minimum, slik at det blir en mest mulig lik og profesjonell behandling av denne type saker. Disse medlemmer ønsker derfor å gå inn for en felles klareringsmyndighet, samlet hos NSM, men mener særegne forhold med Etterretningstjenestens organisasjon fører til at de i tillegg må opprettholde sin klareringsmyndighet.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen opprette en felles klareringsmyndighet underlagt NSM, samt å opprettholde en egen klareringsmyndighet for Etterretningstjenesten, gjeldende for Etterretningstjenesten særskilt."

Komiteens medlem fra Høyre mener Regjeringens forslag går i riktig retning, men mener at hensynet til likebehandling og rettssikkerhet taler for en ytterligere innstramming i forhold til det Regjeringen foreslår, primært til to klareringsmyndigheter, en sivil og en militær. Dette medlem viser i denne sammenheng til at forslaget om to klareringsmyndigheter fikk støtte fra blant andre LO, NHO, Oslo kommune, Trondheim kommune, Fylkesmannen i Sør-Trøndelag, Politidirektoratet, Forsvaret, Forsvarets etterretningstjeneste, Post- og teletilsynet og ca. halvparten av departementene i høringsuttalelsene til Ot.prp. nr. 59 (2004-2005). Dette medlem viser videre til flertallets merknad i Innst. O. nr. 87 (2004-2005), jf. Ot.prp. nr. 59 (2004-2005):

"Eit anna fleirtal i komiteen, alle unnateke medlemene frå Framstegspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, meiner på bakgrunn av faglege og samfunnsmessige utviklingstrekk, samt høyringsinstansane sine syn, at det primært bør vera to klareringsorgan, eit for militær og eit for sivil sektor."

Dette medlem fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen samle klareringsmyndigheten i to organ, ett sivilt og ett militært."

FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 1

Stortinget ber Regjeringen opprette en felles klareringsmyndighet underlagt NSM, samt å opprettholde en egen klareringsmyndighet for Etterretningstjenesten, gjeldende for Etterretningstjenesten særskilt.

Forslag fra Høyre:

Forslag 2

Stortinget ber Regjeringen samle klareringsmyndigheten i to organ, ett sivilt og ett militært.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til meldingen og råår Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

St.meld. nr. 24 (2005-2006) Om oppfølging av oppmødingsvedtak nr. 478 (2004-2005) - vedlegges protokollen.

Oslo, i forsvarskomiteen, den 16. november 2006

Signe Øye
fung. leder

Jan Fredrik Vogt
ordfører

